קניגיא. לידת חיות בקשת ורומח. כל מיני לידה קרוי כן וכן בשחיטת חולין (דף פ:) וכי משה רבינו קניגי לו בליסטרי היה: **המשוך כו'.** ישפה וחד אמר שהם ואמר הקב"ה בדין ובדין. ר"ת ל"ג לה ואית דגרסי ומפרשי דקאי אכתוב לעיל הגני מרבין בפון אנגין ויסדתיך בספיריס פירוש כדין וכדין היינו פון וספיר לעיל יהיו שמשותיך וכן מוכח בפסיקתא דמפרש מאי כדכד רבי אבא אמר כדין וכדין והתם לא איירי לא מלאכי ולא אמוראי אלא ודאי קאי אפון וספיר כדכתיב נעיל: טפף

קניגיא עם לויתן שנאמר [6]**התמשוך לויתן בחכה ובחבל תשקיע לשונו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר** [2]**העושו יגש חרבו כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן בשעה שלויתן רעב מוציא הבל מפיו ומרתיח כל מימות שבמצולה שנאמר** [3]**ירתיח כסיר מצולה ואלמלא מכנים ראשו לגן עדן אין כל בריה יכולה לעמוד בריחו שנאמר** [3]**ים ישים כמרקחה ובשעה שצמא עושה תלמים בים שנאמר** [4]**אחריו יאיר נתיב אמר רב אחא בר יעקב אין תהום חוזר לאיתנו עד שבעים שנה שנאמר** [4]**יחשוב תהום לשיבה** [5]**ואין שיבה פחותה משבעים אמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן שנאמר** [5]**יכרו עליו חברים ואין כרה אלא סעודה שנאמר** [6]**ויכרה להם כרה גדולה ויאכלו וישתו ואין חברים אלא תלמידי חכמים שנאמר** [7]**היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני והשאר מחלקין אותו ועושין בו סחורה בשוקי ירושלים שנאמר** [5]**יחצוהו בין כנענים ואין** [2]**כנענים אלא תגרים שנאמר** [8]**כנען בידו מאזני מרמה לעשק אהב ואי בעית אימא מהכא** [9]**אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ ואמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לויתן שנא'** [10]**התמלא** (ו) **בסוכות עורו זכה עושין לו סוכה לא זכה עושין לו** (ב) **צלצל שנאמר** [10]**ובצלצל דגים ראשו זכה עושין לו צלצל לא זכה עושין לו ענק שנאמר** [11]**וענקים לגרגרותיך זכה עושין לו ענק לא זכה עושין לו קמיע שנאמר** [12]**ותקשרנו לנערותיך והשאר פורסו הקב"ה על חומות ירושלים וזיו מבהיק מסוף העולם ועד סופו שנאמר** [13]**והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך:** [14]**ושמתי כדכד שמשותיך א"ר שמואל בר נחמני פליגי תרי מלאכי ברקיעא גבריאל ומיכאל ואמרי לה תרי אמוראי במערבא ומאן אינון יהודה וחזקיה בני רבי חייא חד אמר שוהם וחד אמר ישפה אמר להו הקב"ה להוי כדין וכדין** [14]**ושעריך לאבני אקדח כי הא** [17]**דיתיב רבי יוחנן וקא דריש עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים על שלשים וחוקק בהן עשר על עשרים ומעמידן בשערי ירושלים לגלג עליו אותו תלמיד השתא כביעתא דציצלא לא משכחינן כולי האי משכחינן לימים הפלינה ספינתו בים חזא מלאכי השרת דיתבי וקא מינסרי אבנים טובות ומרגליות שהם ל' על ל' וחקוק בהן עשר ברום עשרים אמר להו הני למאן אמרו ליה שעתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דרוש רבי לך נאה לדרוש כאשר אמרת כן ראיתי אמר לו ריקא אלמלא** (יא) **(לא) ראית לא האמנת מלגלג על דברי חכמים אתה** [15]**נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות מיתיבי** [15]**ואולך אתכם קוממיות רבי מאיר אומר מאתים אמה כשתי קומות של אדם הראשון רבי יהודה אומר מאה אמה כנגד היכל וכתליו שנאמר** [16]**אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל כי קאמר ר' יוחנן לכווי דבי זיקא ואמר רבה א"ר יוחנן עתיד הקב"ה לעשות שבע חופות לכל צדיק וצדיק שנאמר** [17]**וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונוגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חופה מלמד שכל אחד ואחד עושה לו הקדוש ברוך הוא חופה לפי כבודו עשן בחופה למה אמר רבי חנינא שכל מי שעיניו צרות בתלמידי חכמים בעולם הזה מתמלאות עיניו עשן לעולם הבא ואש בחופה למה אמר רבי חנינא מלמד שכל אחד ואחד נכוה מחופתו של חבירו אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה כיוצא בדבר אתה אומר** [18]**ונתתה מהודך עליו ולא כל הודך זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה אמר רבי חמא** (ג)**(בר) חנינא עשר חופות עשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן שנאמר** [19]**בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה וגו' מר זוטרא אמר אחת עשרה שנאמר כל אבן יקרה אמר רבי יוחנן וגרוע שבכולן זהב דקא חשיב ליה לבסוף מאי** [19]**מלאכת תופיך ונקביך בך אמר רב יהודה אמר רב אמר לו הקדוש ברוך הוא לחירם מלך צור בך נסתכלתי וברא'תי נקבים נקבים באדם ואיכא דאמרי הכי קאמר בך נסתכלתי וקנסתי**

פליגי בה תרי מלאכי ברקיע. ואליהו אמר להן כדאמר פרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מג.) לאו אליהו אמרינהו: **חד אמר** ישפה וחד אמר שהם ואמר הקב"ה בדין ובדין. ר"ת ל"ג לה ואית דגרסי ומפרשי דקאי אכתוב לעיל הגני מרבין בפון אנגין ויסדתיך בספיריס פירוש כדין וכדין היינו פון וספיר לעיל יהיו שמשותיך וכן מוכח בפסיקתא דמפרש מאי כדכד רבי אבא אמר כדין וכדין והתם לא איירי לא מלאכי ולא אמוראי אלא ודאי קאי אפון וספיר כדכתיב נעיל: טפף

ריחו. שמתוך שיש לו הבל וחמימות הרבה יולא ריח קשה: **כמרקחה.** כבשמים כמו רוקח מרקחת (שמות ל) מתוך שהכנים ראשו לגן עדן: **תלמים תלמים.** שנראים חפירות עמוקות ביש כתלמים של מחרישה: **אחריו.** כששתה יאיר נתיב היש: **אינו חוזר לאיתנו.** מרוב המים שחסרו: **סוכה.** היינו מלמעלה גג ומרבע דפנות מתרבע רוחות. לא היינו סיכוך כלא מחילות: **וחקשרנו.** היינו דבר מועט שקושרו לחלות בלולרו כמין קמיע: **שמשותיך.** חומותיך: **פליגי בה.** מלכים של חומות ירושלים ממה יהיו אלו מלכים שעתידים להיות: **כדין וכדין.** כדברי זה וכדברי זה והיינו כדכוד משהם ויספה תבונה. ואע"פ שמקרא זה קדם לבני ר' חייא עוכא יש לומר שכך נתנבא ישעיה שכדברי כל המפרשים עתידה להבנות: **וחוקק עשר.** של רוחב ברום עשרים. והיינו לחקרת לשון קודח שחוקק בהם ומשמע נמי מלן טוכה שמאירה כאש קודחת כמו קודחי אש (ישעיה ג): **אקדח.** קרבונקל"א בלע"ז ובתרגום יונתן אבני גומרא: **כביעתא דצוילתא.** בלת עוף קטן שאמו מתליל: **קוממיות.** שתי קומות. שני ממי"ן דרים: **כשתי קומות של אדם הראשון.** שמיעטו עד ק' אמה במסכת חגיגה (דף יב.): **היכל.** של בית שני שהיה רוס מאה אמה ולפי קומתן) לריך שערים גבוהים. וקשיא לר' יוחנן דאמר רוס עשרים: **לכווי דבי זיקא.** לחלונות העשויין לאויר והיינו שערך דקרא חלונות וטוגה ג' אש ד' להבה ה' כי על כל כבוד ו' חופה ז'. ול"ג כי על כל כבוד אינו מן המשנן אבל וסוכה תהיה לצל יומם דשמיך ליה לפיפיה דהאי קרא הוה השניני והאי על כל כבוד לכדמפרש' בסמוך אמת: **שעיניו צרות.** שלא להתעותו מנכסיו: **נכוה.** חופתו של קטן מחופתו של חבירו הגדול ממנו: **שכלאותו הדור.** שלאו משה ויהושע: **אוי לה לאותה בושה.** שבזמן מועט נתמעט הכבוד כל כך שהרי יהושע היה גביא ומלך כמשה ולא יכול להגיע לכבודו: **בעדן גן אלהים היית.** בחירם מלך לור כתיב. וכי סבור אתה להיות כאדם הראשון שהיה בגן עדן והיו לו כל החופות הללו אודם פטדה וגו' עד זהב הרי עשר. אבל כל אבן יקרה לא תשיב דכולל ואח"כ מפרש מאי כל אבן יקרה דאמרן אודם פטדה וגו': **וזהב א"ר יוחנן וגרוע שבכולן וזהב** [וכו'. **וזהב** אקרא קא מהדר לפרושי גרוע שבכולן וזהב] מכלל דחשוכין יותר מדאי: **כך נסתכלתי.** כשבראתי עולמי שאתה עתיד למרוד ולעשות עצמך אלוה וברא'תי באדם נקבים שמוליאין ריעי תוף מגול הוא ומנוקב כיוש הבראך כונגו כיוש שנתתי אל לבי שתהא נברא בו כיוש כונגו הנקבים באדם: וקנסתי

מסורת הש"ס

(א) [נקרא אים' תמשוך], (ב) [אבות פוף פ"ה], (ג) [עי' פסחים נ.], (ד) [בהדרין ק.].
(ה) [עי' מיש' מגילה כא.].
(ו) [בהדרין ק. ע"ש בריבות נח. שבת לד.], (ז) [ל"ל ברבי].
(ח) [ל"ל אחר ד"ה אקדח].
(ט) בפ"א טעף: [אל יפתא].

תורה אור השלם

1 תמשך ליתן בחכה ובחבל השקיע לשנו:
איוב מ כה
2 הוא ראשית דרכי אל העשו יגש חרבו:
איוב מ יט
3 ירתיח כסיר מצולה ים ישים כמרקחה:
איוב מא כג
4 אחריו יאיר נתיב יחשב תהום לשיבה:
איוב מא כד
5 יכרו עליו חברים יחצוהו בין כנענים: איוב ה ל
6 ויכרה להם כרה גדולה ויאכלו וישתו וישלחם ילכו אל אדמתם ולא יספו עוד גדודי ארם לבוא בארץ ישראל:
מלכים ב ו כג
7 היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעיני:
שיר השירים ח יג
8 כנען בידו מאזני מרמה לעשק אהב: הושע יב ח
9 מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל:
שיר השירים ג ו
10 התמלא בשכות עורו ובצלצל דגים ראשו:
איוב מ לא
11 כי לוית חן הם לראשך וענקים לגרגרתיך:
משלי א ט
12 התשחק בו כצפור ותקשרנו לנערותיך:
איוב מ כט
13 והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך:
ישעיהו ס ג
14 ושמתי כדכד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ:
ישעיהו נד יב
15 אני יי אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהיות להם עבדים ואשבר מטות עלכם ואולך אתכם קוממיות:
ויקרא כו יג
16 אשר בנינו כנטעים מגדלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחטבות תבנית היכל: תהלים קמד יב
17 וברא יי על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה לילה: ישעיהו ד ה
18 ונתתה מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל: במדבר כז כ
19 בעדן גן אלהים היית כל אבן יקרה מסכתך אדם פטדה וגבלים תרשיש שהם וישפה ספיר נפך וברקת וחרב מלאכת תופיך ונקביך בך ביום הבראך כוננו:
יחזקאל כח יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' התמלא בשוכות יסי': (ב) שם לא זכה עושין לו צל שנאמר:

לעזי רש"י

קרבונקל"א. אקדח (אבן יקרה).

מוסף רש"י

בדכד. אבן טובה וקר שמה. שמשותיך. אלוהות שבשמים וזהר כסם, כמו (תהלים פד) שמש ומגן היינו שמש מתם (עירובין ק.) לו: לשון תוכה (מוסגה י.). **לאבני אקדח.** שהקב"ה מוקקן כמקדח על מחיקן בהם עבר כרום עשרים (בהדרין ק.), גל של עצמות. שמת. **לחדם שמת** נעשה גל של עצמות (שם) לו: מתת מנוקב בפרו ונפל מזמן הרבה (שבת לד.).

רבינו גרשום

קניגא. מלחמה: שנאמר התמשוך לויתן בחכה. כלומר כך אמר לו הקב"ה לאיוב וכי אתה יכול למשוך לויתן בחכה: ובחבל תשקיע לשונו. כמו שעשה עיי מלאכי: כמרקחה. דבר שמריח: עושה תלמים בים. כשהוא שותה מכאן התלם גדול מצד אחר שאינו שותה: שנאמר ואחריו יאיר נתיב. כלומר נראה נתיב של ים שהוא שותה: צלצל. צל מעל ראשו: עושין לו קמיע. דבר הנקשר ותלוי על צוארו: אמר לחן הקב"ה כדין וכדין. להכי איקרי כדכד כלומר כדברי זה וזה משותם וישפה יהיו מתוקנים: וחוקק בהן עשר של רוחב ברום עשרים. כדי שיכנסו ויצאו כאותה חקיקה כמו שעושין בפתח והכי משמע ליה עכשיו: כביעתא דצילצלא. כביצה של עוף [קטן] (שדומה ליתה): קוממיות. כשתי קומות. כשתי קומות של אדם הראשון שמיעטו הקב"ה עד מאה אמה. אלמא דבנגר קומתן צריך להם פתח שיצאו וינכנסו בזקיפה וקשיא לר' יוחנן דאמר לעיל חקק בהן עשר ברום עשרים ותו לא. ומשני כי אמר ר' יוחנן ברום עשרים לכווי דבי זיקא. כלומר לחלונות קאמר שתהא דרוה מנשבת בהן: ענן יומם א' רעשן ב' וענה ג' אש ד' להבה ה' כי על כל כבוד ו' חופה ז': אוי לה לאותה בושה. שיהיה לו לאותו הנגרע מחבירו שלפי שחטא ילקה: אוי לה לאותה בושה. שנגרע יהושע ממשה: אודם א' פטדה ב' ויהלום ג' תרשיש ד' שהם ה' וישפה ו' ספיר ז' נפך ח' וברקת ט' וזהב י': כך נסתכלתי. כשבראתי עולמי שאתה עתיד למרוד ועושה עצמך אלוה. וברא'תי באדם נקבים נקבים. שמוציא רעי.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com